

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

ТИННИЙ ВАДИМ ІВАНОВИЧ

УДК 378:33-051:37.091.31.041:004.9

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор
КОНДРАШОВА Лідія Валентинівна,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
кафедра педагогіки вищої школи
і освітнього менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
РОМАНОВСЬКИЙ Олександр Олексійович,
Україно-американський гуманітарний інститут
“Вісконсінський міжнародний університет (США)
в Україні”, ректор;

кандидат педагогічних наук, доцент
ВОЛКОВА Наталія Валентинівна,
ДВНЗ «Криворізький національний
університет» Криворізький педагогічний інститут,
доцент кафедри педагогіки та методики
технологічної освіти.

Захист відбудеться 9 квітня 2015 року о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ – 30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 6 березня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Сиротюк В. Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Процеси інтеграції європейської вищої освіти, приєднання України до Болонського процесу визначили необхідність перетворень, які стали характерними для європейського простору, сучасний стан вищої професійної освіти, зокрема економічної, потребує вдосконалення відповідно до вимог і потреб суспільства. Завдання вищої економічної школи вимагають розвитку суб'єктності майбутніх фахівців економічних спеціальностей, їх самостійності, відповідальності за власний професійний розвиток. Визначна роль самоактивності студентів-економістів у досягненні вершин професіоналізму актуалізує питання формування у них готовності до самоосвітньої діяльності, що на сучасному етапі залишається недостатньо розробленою як на концептуальному, так і на методичному рівнях.

Теоретичну та методологічну базу дослідження склали науковці праці за такими напрямками: проблема розвитку вищої економічної освіти (В. Базилевич, Б. Будзан, Г. Воронка, А. Колот, О. Куклін, В. Кулішов та ін.); психолого-педагогічна теорія творчого розвитку особистості (В. Андреев, Л. Занков, Т. Клімова, В. Моляко та ін.); організація навчального процесу у вищому навчальному закладі (А. Алексюк, В. Бондар, В. Загвязінський, Ч. Купісевич, О. Молібог та ін.); специфіка професійної праці (О. Абдулліна, Є. Карпова, Н. Кічук, З. Курлянд, Н. Ничкало та ін.); сутність ринкової економіки, що становить основу для визначення професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей (М. Артюшина, Л. Бондарева, І. Іванченко, С. Кустовський, Л. Пуханова, О. Романовський та ін.); використання програмних комп'ютерних систем (Є. Бенькович), інформаційних технологій (Н. Волкова, О. Кареліна) та програмного продукту (Р. Костенко) у підготовці майбутніх економістів у професійній діяльності; структурування змісту навчального матеріалу дисциплін (В. Беспалько, І. Зинов'єв, І. Лернер, Н. Тализіна) та ін.

Загальнодидактичні основи самоосвіти досліджували: С. Архангельський, Ю. Бабанський та ін.; системний підхід до самостійної роботи: М. Горунов, Д. Гришин та ін.; сутність, структуру, зміст самоосвіти: А. Громцева, Г. Зборовський, О. Кочетов, М. Кузьміна та ін.; психологічні основи самоосвіти: А. Айзенберг, О. Арет, Л. Рувінський, Г. Каджаспірова, В. Шпак та ін.; механізми формування готовності особистості до професійної діяльності: В. Борисов, О. Дубасенюк, М. Дьяченко, Л. Кандибович, Л. Кондрашова, А. Мороз та ін.; готовність студентів до різних видів діяльності: Н. Болтенков, М. Вієвська, Л. Гапоненко, В. Морозов та ін.; готовність до самоосвіти, самовдосконалення: В. Бондаревський, Н. Бутич, Ю. Калугін, Ю. Кулюткін, А. Матюшкін та ін.; питання самоосвітньої діяльності: О. Карпова, В. Корвяков, Т. Климова та ін.; проблеми технологій: В. Гузеєв, Є. Ганин, Н. Голово, Л. Дибкова, О. Падалка та ін.

Сучасність вимагає зосередження зусиль вищої школи на пошук шляхів підвищення якості підготовки економічних кадрів. Існують протиріччя між соціальним замовленням на підготовку відповідальних, ініціативних, творчо

мислячих фахівців, здатних здійснювати якісні зміни у сфері власної професійної діяльності, та розв'язанням означеної проблеми у практиці традиційної університетської освіти; між змістом та рівнем її реалізації сучасними технологіями формування готовності майбутніх фахівців з економіки до самоосвітньої діяльності та недостатнім використанням інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі вищої школи. Розв'язати означені протиріччя можливо тільки створивши адекватну суспільним потребам систему економічної освіти. Створення такої системи доцільно вести у двох напрямках: на рівні оптимізації освітнього процесу ВНЗ у цілому; на рівні підвищення ролі його засобів у стимулюванні самоосвітнього потенціалу майбутніх фахівців з економіки. Саме тому відчувається нагальна потреба у теоретичному обґрунтуванні та методичному забезпеченні самоосвітньої діяльності як важливої ланки підготовки конкурентоздатного фахівця.

Аналізуючи ступінь дослідження проблеми підготовки майбутніх фахівців з економіки, констатуємо, що поза увагою вчених залишились важливі питання теоретичних та методичних основ формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій в економічному вищому навчальному закладі, які потребують розв'язання, що зумовило вибір теми дослідження **«Формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій»**.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дослідження є складовою частиною комплексної теми кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького «Моделювання професійної діяльності майбутнього фахівця в умовах інтеграції України в європейський освітній простір» (державний реєстраційний номер 0109V002550).

Тема роботи затверджена Вченою радою національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №2 від 15.11.2011 р.) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №3 від 27.03.2012 р.).

Мета дослідження полягає у виокремленні, науковому обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Для реалізації мети та перевірки висунутої гіпотези були визначені такі **завдання** дослідження:

1. На підставі аналізу наукових джерел та емпіричного досвіду вивчити стан дослідження проблеми формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі.

2. Визначити сутність, структуру, зміст, критерії та рівні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності.

3. Спроекувати та апробувати структурну модель формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

4. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови ефективності структурної моделі формування готовності студентів вищих економічних навчальних закладів до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Розробити методичні рекомендації на допомогу викладачам вищої школи та студентам щодо формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземних мов.

Об'єкт дослідження - процес професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей у вищих економічних навчальних закладах.

Предмет дослідження - педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи дослідження: *теоретичні:* вивчення наукової літератури з теми дослідження, аналіз та синтез на всіх етапах дослідження, результати якого були використані для обґрунтування сутності, змісту, структури, показників готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій; *емпіричні:* педагогічне спостереження за роботою студентів на заняттях, за впливом інформаційно-технологічних засобів на ефективність формування готовності майбутніх фахівців, індивідуальні бесіди; *діагностичні:* для оцінки результатів самоосвітньої діяльності студентів вищих економічних навчальних закладів, що використовувалися для діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності; *педагогічний експеримент* (констатувальний, формувальний, контрольний) для виокремлення та реалізації педагогічних умов формування готовності фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності; *статистичні:* методи кількісного та якісного опрацювання результатів дослідницько-експериментальної роботи та їх інтерпретації, визначення значущості та надійності отриманих результатів.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в ньому:

- *вперше* здійснено цілісний аналіз науково-теоретичних засад формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій; тлумачення сутності поняття «формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій»; визначено та конкретизовано зміст, структурні компоненти (мотиваційно-ціннісний,

змістово-процесуальний, емоційно-вольовий, рефлексивно-оцінний), розроблена структурна модель формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін (мета, педагогічні умови, зміст, підходи, методика, завдання, форми і методи, етапи, моніторинг і результат); виявлено сукупність педагогічних умов (наявність позитивної мотивації та установки на самоосвітню діяльність, реалізація педагогічної взаємодії та діалогічного підходу до професійної підготовки, використання імітаційно-ігрових технологій, тренінгових занять та проектної діяльності, наявність комп'ютерної грамотності та сучасної інформаційно-комп'ютерної бази), що забезпечують результативність інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін та якості професійної підготовки;

- *уточнено* критеріальні та рівневі характеристики досліджуваного складного особистісного утворення як показника професіоналізму майбутніх економістів;

- *подальшого розвитку* набули форми і методи формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності при вивченні іноземної мови та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в професійному саморозвитку майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

Практичне значення роботи полягає в тому, що на основі системного підходу розроблено дослідницько-експериментальну програму та методику формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності у процесі вивчення іноземної мови та впроваджено її методичне забезпечення; обґрунтовано способи оптимізації процесу формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності; визначено методичні вимоги до форм та методів формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності; розроблені різноманітні інформаційно-комунікаційні технології; створено та упроваджено в практику спецкурс «Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підготовки фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності». Основні положення та висновки дослідження використовуються викладачами ВНЗ у процесі роботи з майбутніми фахівцями економічних спеціальностей, на курсах перепідготовки та підвищення кваліфікації, під час розроблення навчальних програм, навчально-методичних посібників.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації **впроваджено** в навчально-виховний процес Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 26/03 від 13.01.2014 р.), ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (довідка № 376/45 від 20.02.2014 р.), Київського національного авіаційного університету (довідка, акт від 26.03.2014 р.), Академії праці, соціальних відносин і туризму (довідка № 01/10-179 від 06.06.2014 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися й отримали схвалення на *міжнародних конференціях*: «Современная наука. Новые перспективы» (Бидгощ, Польща, 2014), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2012), «Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України: якість освіти - основа конкурентноспроможності майбутнього фахівця» (Ялта, 2012); *науково-методичних конференціях*: «Сучасні технології навчання та оцінювання знань студентів» (Київ, 2002), «Методичні та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті» (Київ, 2004), «Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів» (Київ, 2005), «Індивідуалізація навчального процесу як провідна складова модернізації вищої економічної освіти» (Київ, 2006), «Теоретичні та практичні підходи до впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців: шляхи розвитку» (Київ, 2007), «Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій» (Київ, 2008), «Тренінгові технології як засіб формування знанневих та практичних компетенцій: досвід факультетів і кафедр» (Київ, 2009), «Наукова складова навчального процесу та інноваційні технології його розвитку» (Київ, 2011).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 23 працях, серед яких: 11 статей у наукових фахових виданнях, 1 публікація в іноземному виданні, 11 статей і тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Особистий внесок дисертанта у працях, опублікованих у співавторстві, полягає: у розкритті педагогічних засад взаємодії викладача і студентів при вивченні іноземної мови; виявленні характеристик активних методів навчання іноземної мови; розкритті психолого-педагогічних особливостей інформаційної технології при дистанційному навчанні іноземної мови; теоретичному обґрунтованні методів контролю засвоєння навчального матеріалу; узагальненні досвіду використання презентації у формі доповіді; конкретизації освітньої технології для використання інформації іноземною мовою; розкритті теоретичних та методичних засад використання майстер-класу, презентації; виявленні психолого-педагогічних умов упровадження інноваційних технологій для реалізації компетентнісного підходу до навчального процесу.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (261 найменування, з них 13 іноземними мовами), додатків (на 26 сторінках). Повний обсяг дисертації - 227 сторінок, з них 162 сторінки основного тексту. Дослідження ілюстроване 12 таблицями, 6 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, доведено наукову новизну, теоретичну і практичну значущість одержаних результатів, зазначено особистий внесок, подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретичні основи формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій**» нами проаналізовано стан досліджуваної проблеми у вітчизняній та зарубіжній літературі, розкрито сутність, структуру, зміст понять «самоосвітня діяльність», «готовність до самоосвітньої діяльності», здійснено аналіз вимог до якості професійної підготовки, серед яких чільне місце посідає сформованість готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

На основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду організації навчального процесу в практиці економічних ВНЗ доведено, що самоосвітня діяльність майбутнього фахівця економічних спеціальностей є усвідомлена, самостійна, систематична та цілеспрямована робота з оволодіння новими знаннями, практичними вміннями та навичками, розвитку організаторських, комунікативних, рефлексивних та креативних здібностей, яка організована та реалізована особистістю у вільний від аудиторних занять час і спрямована на задоволення професійних інтересів і потреб.

Нами показано, що результатом взаємодії суб'єктів навчальної та самоосвітньої діяльності є готовність до самоосвітньої діяльності студентів-економістів, що є складним особистісним утворенням, яке характеризується усвідомленим використанням студентами самоосвіти як способу їх професійного становлення та засобу збагачення продуктивності їх професійної діяльності в економічній сфері. Серед основних її характеристик виокремлюють позитивне ставлення до самоосвітньої діяльності, достатній рівень теоретичних знань, умінь та навичок, здатність до продуктивної їх реалізації в процесі самоосвіти, інтелектуальні, моральні та вольові якості особистості, установку та мотиви, спрямовані на професійний саморозвиток майбутнього фахівця з економіки. Визначено, що основними структурними компонентами готовності до самоосвітньої діяльності є: комунікативно-мотиваційний, змістово-процесуальний, ситуативно-орієнтаційний та рефлексивно-оцінювальний. З'ясовано, що готовності як складному особистісному утворенню відповідають чотири рівні: низький, середній, достатній та високий. Рівні диференціюються між собою ступенем вираженості критеріїв та показників, які характеризують сутність готовності до самоосвітньої діяльності. Із зазначених критеріїв виокремлені наступні: позитивна мотивація та спрямованість студентів на самоосвіту; знання (знання про сутність самоосвітньої діяльності, теоретичні основи предметних знань та різні джерела інформації); вміння (вміння

пошуку, збору, структуризації та використання інформації для розв'язання освітніх завдань і професійного становлення майбутніх фахівців-економістів); рефлексія та самооцінка самоосвітньої діяльності (вміння критично оцінити та порівняти власні дії з оптимальним зразком).

Встановлено, що одним із засобів формування готовності до самоосвітньої діяльності є інформаційно-комунікаційні технології вивчення предметних знань та оволодіння методикою самоосвітньої діяльності.

Інформаційно-комунікаційні технології трактуються нами як цілісна навчальна система, яка має чітку мету, що базується на різних джерелах інформації, передбачає набір різних дидактичних засобів, способів і прийомів роботи з пошуку, відбору, структурування та використання інформації для розв'язання навчальних завдань, здійснення самоконтролю і самооцінки навчальних досягнень у навчальній та самоосвітньої діяльності. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні готовності студентів до самоосвітньої діяльності вбачається нами як процес: мета - тема - пошук, відбір та структурування інформації - моделювання комунікативної ситуації - вибір ролей і способів розв'язання поставлених завдань - самоконтроль дій - рефлексія - самооцінка результатів.

З'ясовано, що результативність інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності пов'язана з цілеспрямованою та систематичною роботою з удосконалення особистісних якостей; виявленням та дотриманням педагогічних умов, що забезпечують продуктивність зазначених технологій у підготовці студентів до самоосвітньої діяльності.

У другому розділі **«Методика формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій»** визначено і теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій та сукупність педагогічних умов підвищення її ефективності.

Встановлено, що формування готовності студентів економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій не є стихійним процесом і вимагає створення структурної моделі, метою якої є підвищення рівня сформованості цього складного особистісного утворення (рис. 1).

Мета означеної моделі полягає у підвищенні рівня готовності студентів економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності. Досягнення мети забезпечено розв'язанням наступних завдань: розвиток якостей особистості, що становлять основу готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності, формування потреби та вмінь роботи з різними джерелами та засобами інформації.

Методологічним підґрунтям для розробки структурної моделі слугували діалогічний підхід та принципи: комунікативності, процесуальності, активності та

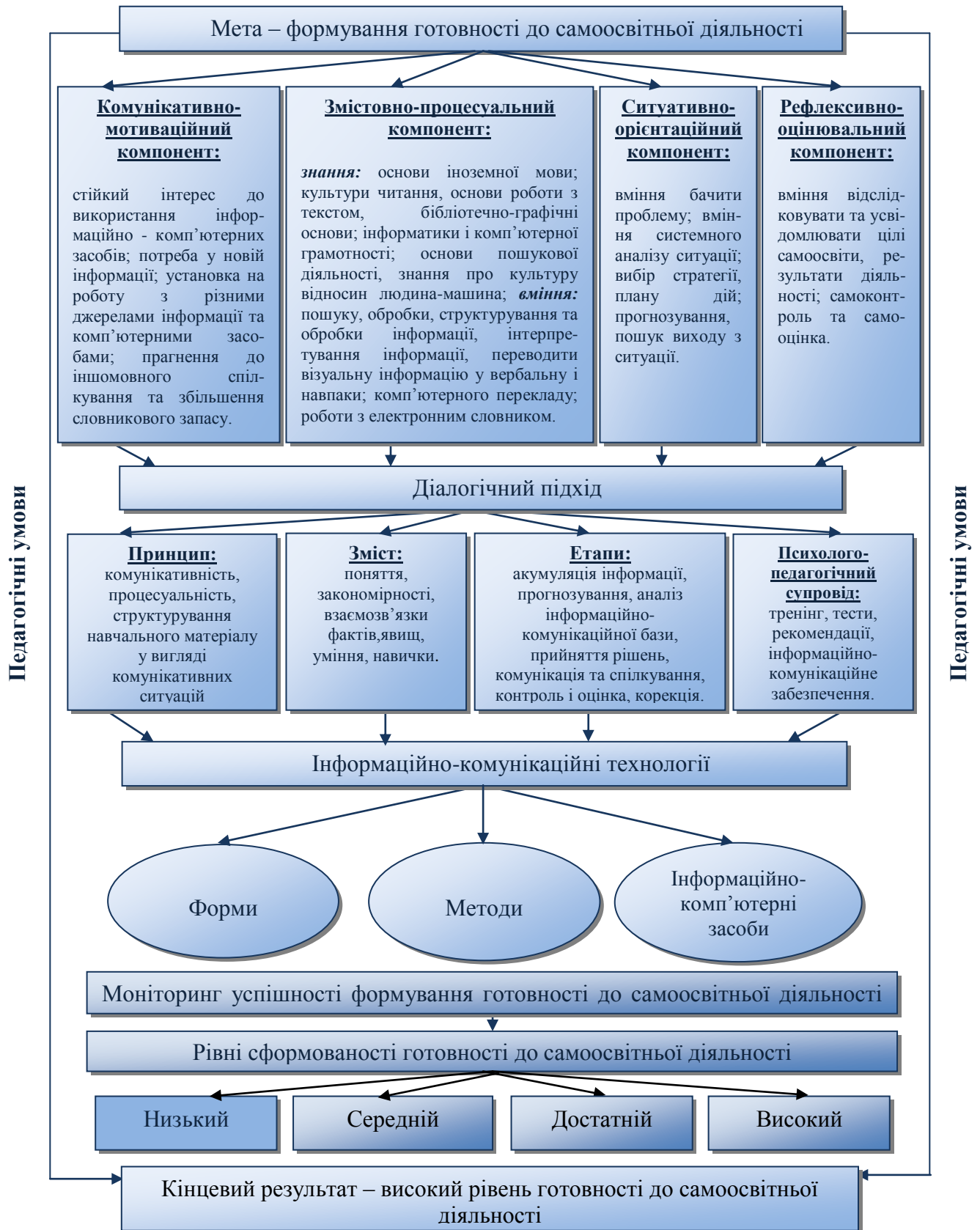

Рис. 1. Структурна модель формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій

самостійності, моделювання комунікативних ситуацій. Виявлено, що активна навчально-пізнавальна діяльність, особистісно-орієнтована та професійно спрямована, заснована на діалогічному підході, педагогічній взаємодії, співробітництві та співтворчості у відносинах «викладач - студенти», в ході якої переважає структурування предметних знань у вигляді комунікативної ситуації та творчих проектів з використанням інформаційно-комп'ютерних засобів при наявності сучасної інформаційно-комп'ютерної бази, програмного та методичного забезпечення навчальних дисциплін, є ефективним засобом формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності.

Теоретично обґрунтовану структурну модель формування готовності самоосвітньої діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій представлено як систему взаємопов'язаних компонентів (ціль, підходи, принципи, зміст, етапи, психолого-педагогічний супровід, інформаційно-комунікаційні технології, кінцевий результат). Доведено, що розроблена модель слугує основою реалізації теоретичних положень, викладених у першому розділі, при вивченні студентами іноземної мови, а також відтворює певні сторони підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності.

У ході дослідження виявлено етапний характер формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності. На кожному етапі мета полягала в розвитку позитивної мотивації та установки студентів на пошук власного шляху професійного зростання та усвідомлення того, що їхнє професійне становлення залежить від особистісного саморозвитку і накопичення практичного досвіду самоосвітньої діяльності.

В основу реалізації моделі ми поклали використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземної мови, керуючись тим, що технологія є носієм персоніфікованого характеру навчання.

Означена модель базується на активній навчально-пізнавальній діяльності, особистісно-орієнтованій та професійно спрямованій, заснованій на діалогічному підході, педагогічній взаємодії, співробітництві та співтворчості у відносинах «викладач - студенти», у ході якої переважає структурування предметних знань у вигляді комунікативної ситуації та творчих проектів з використанням інформаційно-комп'ютерних засобів при наявності сучасної інформаційно-комп'ютерної бази та методичного забезпечення навчальних дисциплін. Уся система заходів була підпорядкована усвідомленню ролі самоосвітньої діяльності у професійному саморозвитку, розумінню необхідності оволодіння вміннями самоосвіти, що реалізувалося за допомогою спецкурсу «Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності». Вибір інформаційно-комунікаційних технологій обумовлений тим, що: означені технології мають чітку орієнтацію на кінцевий результат; вони містять у собі способи та засоби досягнення кінцевого результату; опис технології визначає

умови, які забезпечують її ефективність у формуванні готовності студентів до самоосвітньої діяльності, оскільки загальна схема її дії відповідає реальній сукупності педагогічних умов; технологія за своїм змістом, засобами і способами визначає конкретні шляхи досягнення поставлених цілей.

Підтверджено, що підсумковим результатом розробленої моделі є підвищення рівня готовності студентів до самоосвітньої діяльності як показника їхнього професійного саморозвитку.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна перевірка педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій»** нами розроблено, науково обґрунтовано та експериментально апробовано методіку реалізації структурної моделі формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземної мови, діагностування рівнів сформованості цього складного особистісного утворення, визначено критерії та показники сформованості, подано результати констатувального і формувального етапів експерименту.

Для з'ясування ставлення студентів до самоосвітньої діяльності та стану їхньої готовності до неї був проведений констатувальний експеримент, головною метою якого було виявлення та ретельний аналіз рівнів сформованості готовності студентів до самоосвітньої діяльності, вивчення характеру їх ставлення до означеного виду пізнавальної діяльності. Серед основних методів, що використовувалися під час констатувального експерименту, були: педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, інтерв'ювання, експертне оцінювання, тестування, вивчення результатів діяльності студентів.

Отримані в ході дослідження дані засвідчили, що високий рівень відсутній, на достатньому рівні готовності до самоосвітньої діяльності перебувають 14% респондентів, на середньому рівні зафіксовано 29,2% студентів, низький рівень виявили 56,8% студентів. Установлено, що таке ставлення до самоосвітньої діяльності зумовлено низкою причин: недооцінкою спеціальної, цілеспрямованої роботи з розвитку мотивації навчальної та самоосвітньої діяльності, стійких пізнавальних інтересів та потреб студентів у новому знанні, вмінні роботи з різними джерелами та засобами інформації. Виявлено, що має місце недооцінка самопланування, самоорганізації, саморегулювання, самоконтролю, самоаналізу та самооцінки навчальних досягнень; більшість викладачів не володіють способами та засобами використання інформаційно-комунікаційних технологій у стимулюванні потреби майбутніх фахівців економічних спеціальностей в самоосвітній діяльності.

Переважання низького рівня готовності до самоосвітньої діяльності у студентів на етапі констатувального експерименту та усунення причин такої ситуації зумовили необхідність розробки програми формувального експерименту. Мета формувального експерименту полягала в перевірці ефективності сукупності

педагогічних умов використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови з метою формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності. В основу формувального експерименту була покладена реалізація структурної моделі формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності, яка реалізувалася шляхом упровадження визначених педагогічних умов та інформаційно-комп'ютерних засобів з метою підвищення ефективності інформаційно-комунікаційних технологій.

Протягом дослідницької роботи застосовано інформаційно-комунікаційні технології, проблемно-ситуаційні та імітаційно-ігрові методи, творчі проекти, презентації на заняттях з іноземної мови, що стимулювало розвиток у майбутніх фахівців економічних спеціальностей здібності створення нового освітнього продукту (ідеї, ілюстрації за прочитаним текстом, презентації тощо), закріплення вмінь: самостійно працювати з різними джерелами інформації та комп'ютерними засобами, самостійно переносити предметні знання та інформаційні вміння в комунікативну ситуацію, бачити нову проблему в модельованих ситуаціях, нестандартно підходити до її розв'язання, трансформувати відомі способи розв'язання проблеми у нові, знаходити нестандартні розв'язання з використанням різноманітних інформаційно-комп'ютерних засобів та різних джерел інформації.

Нами поєднувалися два види експерименту: природний, який проводився в звичних для студентів умовах, і лабораторний. Специфіка останнього полягала в тому, що він є методом вивчення окремих сторін педагогічного процесу, професійного становлення студентів, їх поведінки та відношення до досліджуваної проблеми. На першому етапі експерименту використовувалися аналіз літературних джерел, самоаналіз, спостереження (пряме та непряме), бесіда, анкетування. На другому його етапі проводилося тестування, рейтингова оцінка, самооцінка, метод χ^2 («хі – квадрат») та ін. Останній забезпечував обробку отриманих даних і визначення їх достовірності.

При проведенні спостереження в контрольних та експериментальних групах з використанням традиційної методики навчання та інформаційно-комунікаційних технологій, відповідно, збиралися безпосередньо та опосередковано відомості про досліджуваний феномен.

У студентів відбулися статистично значущі кількісні та якісні зміни в структурних компонентах досліджуваного складного особистісного утворення. Це виявилось в позитивній динаміці рівнів сформованості компонентів (комунікативно-мотиваційного, змістово-процесуального, ситуаційно-орієнтаційного, рефлексивно-оцінювального) та загальних рівнів сформованості досліджуваного феномену (табл. 1).

Результати формувального експерименту підтвердили ефективність педагогічних умов реалізації структурної моделі формування готовності до самоосвітньої діяльності майбутніх економістів засобами інформаційно-

комунікаційних технологій. Аналіз результатів дозволив визначити позитивну динаміку рівнів готовності студентів до самоосвітньої діяльності. За даними підсумкового зрізу високий рівень готовності до самоосвітньої діяльності склав 10,2%, достатній виріс до 24,8% (проти 14% на етапі констатувального експерименту), середній збільшився до 43,4% (проти 29,2%); низький рівень зменшився до 21,6% (проти 56,8%).

Величину χ^2 зіставляємо з $\chi^2 t$. Для ступенів свободи $m - 1$ результат є істинним, якщо $\chi^2 > \chi^2 t$. За загальноприйнятою методикою, кількості ступенів свободи $4 - 1 = 3$, за умови ймовірності 95 %, $\chi^2 t = 7,81$.

Отже, $\chi^2 > \chi^2 t$, що дозволяє стверджувати: різниця між отриманими показниками сформованості структурних компонентів готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до і після формування експерименту підтверджує репрезентативність результатів.

Таким чином, за умови забезпечення позитивної мотивації використання інформаційно-комунікаційних технологій, оволодіння теоретичними основами, технологією самоосвітньої діяльності та наявності методичного забезпечення формування особистісних якостей стає можливим значне підвищення рівня готовності майбутніх економістів до самоосвітньої діяльності як важливого фактору їхнього професійного зростання.

Таблиця 1

Результати аналізу сформованості структурних компонентів готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності

Структурний компонент	Рівні готовності студентів (240 осіб) до самоосвітньої діяльності (у %)								Значення
	низький		середній		достатній		високий		
	P_k	V_k	P_k	V_k	P_k	V_k	P_k	V_k	
Комунікативно-мотиваційний	33,3	16,7	37,5	33,3	25,0	16,7	4,2	33,3	45,36
Змістово-процесуальний	25,0	8,3	54,1	37,5	16,7	41,7	4,2	12,5	70,04
Ситуаційно-орієнтаційний	12,5	12,5	62,5	41,7	25,0	37,5	0	8,3	13,15
Рефлексивно-оцінювальний	8,4	5,3	58,3	20,4	33,3	47,3	0	27,0	31,65

ВИСНОВКИ

Під час проведення дослідження були розв'язані завдання, отримані результати та зроблені наступні аргументовані узагальнення і висновки.

1. Актуальність досліджуваної проблеми обумовлена стрімким зростанням обсягу інформації в умовах ринкової економіки України, підвищенням значущості знання іноземної мови та досвіду іншомовного спілкування, використання вербальних та електронних носіїв інформації, прийняття управлінських та бізнес-рішень із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки.

Аналіз наукової літератури дозволив визначити наступні напрями пошуків науковців: самоосвітня діяльність особистості як педагогічна проблема (Н. Попович); самоосвітня діяльність студентів (Я. Бойко); використання комп'ютерних засобів у процесі самоосвіти майбутніх педагогів (Л. Пермінова); підготовка вчителя до самоосвітньої діяльності як складова його професійного зростання (О. Рідкоус); аналіз педагогічних технологій актуалізації самоосвітньої діяльності студентів педагогічних університетів (І. Неговський); мотиви самоосвітньої діяльності старшокласників (А. Добридень); самоосвітня діяльність як педагогічний ресурс формування професійної мобільності майбутнього педагога (Р. Пріма); педагогічні основи самоосвітньої діяльності майбутніх учителів природничих дисциплін (М. Рогозіна); формування самоосвітньої діяльності студентів в освітньому процесі ВНЗ (С. Сулова) та інші.

Науковий аналіз сучасних концепцій підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей виявив необхідність нових основ організації навчального процесу із засвоєння предметного знання, активного впровадження особистісно-діяльнісного, діалогічного підходів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, самоосвітній діяльності, вивчення майбутніми фахівцями економічних спеціальностей іноземної мови та накопичення ними досвіду іншомовного спілкування. У зв'язку з цим, досліджений в науковій літературі теоретичний матеріал з питань самоосвіти слугує підставою для розгляду готовності до самоосвітньої діяльності як важливого показника якості професійної підготовки студентів у системі університетської освіти.

2. З'ясовано, що готовність до самоосвітньої діяльності майбутніх фахівців економічних спеціальностей як складне особистісне утворення містить у собі усвідомлене використання самоосвіти як способу становлення їх професійного обличчя та засобу підвищення ефективності їх професійної діяльності в економічній сфері.

Вищезазначений феномен має складну, багатокomпонентну структуру, що об'єднує в собі комунікативно-мотиваційний, змістово-процесуальний, ситуаційно-орієнтаційний, рефлексивно-оцінювальний компоненти, які тісно взаємозв'язані та взаємообумовлені.

Основними критеріями готовності до самоосвітньої діяльності виступають: позитивна мотивація і спрямованість студентів на самоосвітню діяльність; знання (основ самоосвітньої діяльності, культури іншомовного мовлення та спілкування, культури відношення «людина - комп'ютер», основ комп'ютерної грамотності); інформаційно-комп'ютерні та іншомовні вміння (пошук, обробка і використання

інформації, переклад візуальної інформації у вербальну інформацію та навпаки, комп'ютерного перекладу іншомовного тексту, вміння працювати з електронними словниками, енциклопедіями, вміння іншомовного спілкування); вміння бачити проблему, аналізувати ситуацію, вибирати стратегію та план дій; рефлексія і самооцінка самоосвітньої діяльності (вміння критично оцінювати, порівнювати власні дії з прогнозованими та досягнутими результатами).

Готовність як складне особистісне утворення відрізняється поетапним характером та рівневим розвитком. У ході дослідження виявлені її низький, середній, достатній та високий рівні, які розрізняються між собою ступенем прояву показників, що виступають якісними характеристиками структурних компонентів та критеріїв означеного складного особистісного утворення.

3. Доведено, що процес вивчення іноземної мови містить у своїй основі структурну модель формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності з використанням інформаційно-комунікаційної технології.

В основу методики формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційної технології нами покладено використання інформаційно-комунікаційної технології при вивченні іноземної мови.

Інформаційно-комунікаційна технологія - це багатокомпонентна, особистісно-професійно значуща пізнавальна діяльність, що спрямована на трансформацію навчальної діяльності в самоосвітню, обумовлену специфікою отримання інформації за допомогою вербальних і електронних засобів, та забезпечує формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності в процесі вивчення предметного знання.

Функціональний склад і структура інформаційно-комунікаційної технології формування готовності до самоосвітньої діяльності в ході вивчення іноземної мови є системою алгоритмізованих дій і операцій, які забезпечують результативний вихід із модельованих комунікативних ситуацій та визначають динаміку етапів, що послідовно змінюють один одного.

На кожному етапі мають місце специфічні психолого-педагогічні механізми формування структурних компонентів готовності до самоосвітньої діяльності.

4. Доведено, що ефективність розробленої структурної моделі формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційної технології при вивченні іноземної мови можлива при дотриманні сукупності педагогічних умов: наявність позитивної мотивації та установки на самоосвітню діяльність; педагогічна взаємодія в системі стосунків «викладач – студенти»; діалогічний підхід у навчанні майбутніх фахівців економічних спеціальностей іноземної мови; організація проектної діяльності; комп'ютерна грамотність і наявність сучасної інформаційно-комп'ютерної бази.

5. Запропоноване методичне забезпечення, спецкурс «Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності» створює можливості щодо забезпечення позитивної динаміки в розвитку готовності до самоосвітньої діяльності як важливої характеристики професіоналізму. Воно дозволяє: детальніше визначати зміст самоосвітньої діяльності; забезпечувати реалізацію діалогічного підходу до організації навчання іноземної мови з використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основи досягнення високого рівня готовності до самоосвітньої діяльності; підвищувати рівень контролю і самоконтролю за процесом формування означеного складного особистісного утворення; розробляти нові форми і методи роботи з формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності протягом оволодіння предметним знанням.

Отримані в ході дослідження результати свідчать про те, що використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні предметного знання з метою формування готовності майбутніх фахівців будь-якої сфери до самоосвітньої діяльності було і залишається однією з актуальних проблем сучасної дидактики вищої школи. В умовах інформатизації сучасного суспільства, вдосконалення предметного знання з використанням комп'ютерних, комунікаційних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій вбачається нами за наступними напрямками подальших досліджень: 1) розроблення теоретичних та методичних засад використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу професійного зростання майбутніх фахівців; 2) підготовка студентів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у самостійній та самоосвітній роботі; 3) застосування інформаційно-комунікаційних технологій для діагностики рівнів готовності майбутніх економістів до професійної діяльності.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДОБРАЖЕНО У ПУБЛІКАЦІЯХ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Тинний В.І. Психолого-педагогічні аспекти дистанційної освіти / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. – Випуск 49. – С. 150-155.

2. Тинний В.І. Дистанційне навчання іноземній мові: психолого-педагогічні особливості / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України: Наук. метод. зб., вип.9 (ч.1). – Одеса: Одес. нац. морс. ун-т, 2002.- С. 98-103.

3. Тинний В.І. Соціально-психологічні аспекти колективної роботи при навчальному процесі / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2003. – Випуск 51. – С. 165-170.

4. Тинний В.І. Особливості застосування системи оцінювання ефективності дистанційної форми навчання / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – Випуск 57. – С. 124-130.

5. Тинний В.І. Застосування тренінгових технологій у традиційній та дистанційній формах навчання / В.І. Тинний // Наука і сучасність: Збірник статей наукових праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – Том 49. – С. 20-27.

6. Тинний В.І. Психолого-педагогічні умови навчально-пізнавальної діяльності з використанням Інтернет-ресурсів / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. – Випуск 62. – С. 194-198.

7. Тинний В.І. Психолого-педагогічні особливості розвитку критичного та творчого мислення студентів в умовах середовища Інтернет / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – Випуск 75. – С. 218-223.

8. Тинний В.І. Особливості актуалізації індивідуальних стилів навчання студентів на початковому етапі навчально-пізнавальної діяльності засобами середовища Інтернет / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – Випуск 78. – С. 203-210.

9. Тинний В.І. Психолого-педагогічні умови актуалізації індивідуальних особливостей студентів у процесі адаптації до сучасного навчального середовища / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. - Вип. 86. – С. 190-196.

10. Тинний В.І. Різноманітні підходи до визначення поняття «самоосвітня діяльність» у науковій літературі / В.І. Тинний // Вища освіта України – Додаток 2 до №3 // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. - Т. VIII (33). – К., 2011. – С. 338-345.

11. Тинний В.І. Формування готовності майбутніх фахівців з економіки до самоосвітньої діяльності як педагогічна проблема / В.І. Тинний // Наукові записки. Випуск 107_2. - Серія: Педагогічні науки. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В Винниченка, 2012. - С. 189-193.

Стаття у зарубіжному виданні

12. Тинний В.І. Теоретичні основи формування готовності майбутніх економістів до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних

технологій / В.І. Тинний // Современная наука. Новые перспективы. - Бидгощ, Польша, 2014. - Часть 3/1. - С. 86-91.

Статті в збірниках наукових праць і матеріалів наукових конференцій

13. Тинний В.І. Активні методи навчання іноземної мови на сучасному етапі / Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб, В.І. Тинний // Сучасні технології навчання та оцінювання знань студентів: зб. матеріалів наук.-метод. конф. 1 лютого 2002 року. - К.: КНЕУ, 2002. - С. 380-381.

14. Тинний В.І. Активні методи навчання іноземній мові: контроль засвоєння навчального матеріалу / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб // Методичні та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті: зб. матер. наук.-метод. конф. 26 січня. - 3 лютого 2004 року. - К.: КНЕУ, 2004. - С. 537-539

15. Тинний В.І. Активні методи навчання: застосування тренінгових технологій / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів: зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2-4 лютого 2005 року. - К.: КНЕУ, 2005. - Т.2. - С. 294-295.

16. Тинний В.І. Організація навчальної роботи при підготовці презентації у формі доповіді / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб // Індивідуалізація навчального процесу як провідна складова модернізації вищої економічної освіти: Збірник матеріалів науково-методичної конференції КНЕУ 2006 року. - К.: КНЕУ, 2006. - Т.2. - С. 344-345.

17. Тинний В.І. Застосування сучасних освітніх технологій для отримання, опрацювання та використання інформації іноземною мовою / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб // Теоретичні та практичні підходи до впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців: шляхи розвитку: зб. матеріалів наук.-метод. конф. КНЕУ 2007 року. - К.: КНЕУ, 2007. - С. 843-845.

18. Тинний В.І. Психолого-педагогічні умови реалізації індивідуальних особливостей студентів протягом навчально-пізнавальної діяльності засобами середовища Інтернет / В.І. Тинний // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. – Випуск 70. – С. 172-179.

19. Тинний В.І. Майстер-клас: теоретичні та методичні засади його застосування / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб // Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій: зб. матеріалів наук.-метод. конф. КНЕУ 2008 року. - К.: КНЕУ, 2008. - С. 411-412.

20. Тинний В.І. Застосування інноваційних технологій на заняттях з іноземної мови для формування практичних навичок реалізації компетенцій студентів / В.І. Тинний, Н.А. Шамхалова, Н.М. Голуб // Тренінгові технології як засіб формування

знанневих та практичних компетенцій: досвід факультетів і кафедр : Збірник матеріалів науково-методичної конференції 3-4 лютого 2009 року. - Т. 2. - К.: КНЕУ, 2009. - С. 620-622.

21. Тинний В.І. Методи вивчення мотивації майбутніх фахівців з економіки до самоосвітньої діяльності / В.І. Тинний // Аудиторна робота викладача і студента: досвід і напрями вдосконалення: Збірник матеріалів науково-методичної конференції 21 лютого 2012 року. – Т.2. - К. : КНЕУ, 2012. – С. 457-458.

22. Тинний В.І. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб реалізації самоосвітньої діяльності фахівців з економіки / В.І. Тинний // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції. - Вінниця, ВДПУ, 2012.- Т.32. - С. 448-453.

23. Тинний В.І. Особливості формування самоосвітньої компетентності студентів в умовах сучасного інформаційно-навчального середовища / В.І. Тинний // Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України: якість освіти основа конкурентноспроможності майбутнього фахівця: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - Ялта, РВНЗ КГУ, 2012. - С. 51-56.

АНОТАЦІЇ

Тинний В.І. Формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти. - Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2015.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі формування готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Визначено і науково обґрунтовано сутність поняття готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій; теоретично обґрунтована модель формування готовності; визначено показники та критерії оцінки готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності; охарактеризовано рівні прояву означеної готовності; розкрито етапи становлення та розвитку готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до самоосвітньої діяльності; експериментально підтверджена ефективність та результативність структурної моделі формування готовності студентів вищих економічних навчальних закладів до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблено та експериментально апробовано зміст і методику процесу навчання, спрямованого на формування готовності майбутніх фахівців економічних

спеціальностей до самоосвітньої діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій

Ключові слова: самоосвітня діяльність, готовність до самоосвітньої діяльності, інформаційно-комунікаційні технології, економічна освіта.

Тынный В.И. Формирование готовности будущих специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профессионального образования. - Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме формирования готовности будущих специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий.

В работе уточнена сущность понятий: «самообразовательная деятельность» и «готовность к самообразовательной деятельности», определены содержание, структурные компоненты готовности будущих специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности (коммуникативно-мотивационный, содержательно-процессуальный, ситуативно-ориентационный и рефлексивно-оценочный), выделены критерии, показатели и уровни готовности: низкий, средний, достаточный и высокий.

Спроектирована структурная модель формирования готовности будущих специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности с использованием информационно-коммуникационных технологий, представляющая систему взаимосвязанных элементов. Доказано, что процесс изучения иностранного языка содержит в своей основе структурную модель формирования готовности будущих специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности с использованием информационно-коммуникационных технологий. Основу исследовательско-экспериментальной программы составили коммуникативные ситуации профессиональной направленности, моделируемые на занятиях по иностранному языку с использованием вербальных и компьютерных средств, проектная деятельность будущих экономистов при соблюдении совокупности педагогических условий использования информационно-коммуникационных технологий на занятиях по иностранному языку с целью формирования готовности будущих специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности.

Разработан и внедрен в практику спецкурс «Информационно-коммуникационные технологии как средство подготовки специалистов экономических специальностей к самообразовательной деятельности», целью

которого было овладение студентами современными методами и технологиями самообразования в условиях информационно-коммуникационной среды обучения.

В ходе исследования выявлена и экспериментально проверена эффективность педагогических условий, а именно: наличие позитивной мотивации внедрение информационно-коммуникационных технологий в практику самообразовательной деятельности, овладение будущими экономистами теоретическими основами, технологией самообразовательной деятельности, при наличии методического обеспечения, соблюдение которых позитивно влияет на повышение уровня готовности студентов к самообразовательной деятельности как важного показателя их профессионального роста.

Ключевые слова: самообразовательная деятельность, готовность к самообразовательной деятельности, информационно-коммуникационные технологии, экономическое образование.

Tynnyi V.I. Formation of future economic specialties expert's preparedness for self-education activity by means of information and communication technology. - Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of pedagogical sciences from speciality 13.00.04 - theory and method of trade education. - National pedagogical university of M.P. Dragomanova. - Kyiv, 2015.

A thesis investigation is dedicated to the problem of formation of future economic specialties expert's preparedness for self-education activity by means of information and communication technology. The essence of conception "future economic specialties expert's preparedness for self-education activity by means of information and communication technology" has been specified and scientifically substantiated; the model of formation is theoretically substantiated; indices and criteria of assessing future economic specialties expert's preparedness for self-education activity are defined; levels of the above-mentioned preparedness manifestation are characterized; stages of making and developing future economic specialties expert's preparedness for self-education activity are revealed; efficiency of the model of future economic specialties expert's preparedness for self-education activity by means of information and communication technology is experimentally proved; contents and methods of learning process aimed at forming future economic specialties expert's preparedness for self-education activity is developed and experimentally tested.

Keywords: self-education activity, preparedness for self-education activity, information and communication technology, economic education.